

Здирко Наталія Григорівна

Облік і аудит, магістр 6 курсу, Вінницький державний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Постановка проблеми. На сучасному етапі функціонування суспільства в Україні відбуваються істотні зрушення, що призводять до змін у веденні бухгалтерського обліку. Значні зміни та невідповідність нормативно-законодавчої бази призводять до допущення помилок у веденні бухгалтерського обліку та складанні звітності, що в свою чергу впливає на результати аудиту фінансової звітності.

Грунтуючись на даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності як системи суцільного, безперервного та документального оформлення господарських процесів, узагальнення інформації про стан майна і зобов'язань підприємства, звітність відображує і дає змогу оцінювати результати діяльності, прогнозувати напрямки підвищення ефективності виробництва, а також сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень суб'єктами господарювання. Отже, основною проблемою є підвищення якості звітної інформації з метою удосконалення аудиту фінансової звітності.

Метою нашого дослідження є визначення проблем проведення аудиту фінансової звітності підприємства, а також шляхів вдосконалення та підвищення якості аудиту

Виклад основного матеріалу. Проблеми розвитку аудиту фінансової звітності знайшли своє відображення у працях вітчизняних і зарубіжних вчених: М.Т.Білухи, М.Д.Білика, Ф.Ф.Бутинця, Гажієнко Л., Давидова Г.М., Іванова Н.А., Кропивко М., Лисенко Н., Лишиленко О., Малишева А.В., Янок Д. та інших.

Відповідно до Закону України “Про аудиторську діяльність”, аудит – перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил згідно із вимогами користувачів.

Фінансова звітність повинна відповідати відповідним вимогам, основними з яких є: обов'язковість та своєчасність представлення інформації про майно і зобов'язання підприємства, про його фінансовий стан та результати діяльності у звітному періоді, її достовірність, єдність форм та методики складання звітності для усіх підприємств; простота, зрозумілість та доступність, які перевіряються в процесі проведення фінансового незалежного контролю - аудиту.

Головною метою аудиту є надання користувачам фінансових звітів впевненості в тому, що ці звіти дають достатньо точну уяву про стан підприємства на певну дату.

Згідно П(С)БО 1 “Користувачі звітності – фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень”.

Таблиця 1

Напрями використання фінансової звітності

Використання фінансової звітності				
Внутрішнє	Зовнішнє			
Апарат управління; Власники; Керівники структурних підрозділів; Працівники	Інвестори; Кредитори; Покупці; Акціонери	Податкові органи; Державна комісія з цінних паперів; Фондова біржа; Клірингові організації	Міністерства; Держкомстат; Нацбанк; Інші урядові органи	Професійні спілки

Аудитори до деякої міри несуть відповідальність перед третіми особами, які

використовують інформацію фінансових звітів. Проте для досягнення цієї мети аудиторю слід вийти за суто бухгалтерську функцію всередині підприємства і з'ясувати, як у кінцевих звітах підприємства відображаються всі сторони його діяльності.

Однією з найважливіших передумов такого підходу, є те, що аудитор не обмежує свої дослідження бухгалтерською інформацією, а намагається зрозуміти, як функціонує підприємство в цілому. Аудитор зазвичай обговорює діяльність підприємства з працівниками, відповідальними за кожну операційну дільницю, щоб досягти внутрішнього розуміння бізнесу клієнта. Ці знання є головними в аудиті. Аудитор може сформулювати обґрунтовану думку, якщо він розуміється в бізнесі, з яким має справу, оскільки так він може вирішити, чи відповідають звіти реальному стану справ.

Міжнародний стандарт аудиту (МСА) 200 визначає, що метою аудиту є висловлення аудитором думки про те, чи складені фінансові звіти достовірно, у всіх суттєвих аспектах [10,311].

Однією і найважливішою, на нашу думку, проблемою є намагання наблизити бухгалтерський облік до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Однак, існують розбіжності стосовно складу фінансової звітності, послідовності її складання та методикою проведення аудиту звітних форм. Методика перевірки залишається недосконалою і не повністю враховує сучасні наукові надбання, що мають бути покладені в основу розвитку аудиторської практики.

Затверджені форми фінансової звітності у вигляді уніфікованих таблиць не містять і половини тієї інформації, яку національні стандарти вимагають до оприлюднення. Як результат, пропонуємо удосконалити та «відшліфувати» фінансову звітність з метою виходу аудиторських фірм на міжнародний ринок, де потрібно навчитись культурі спілкування з фінансовою звітністю, її складанням та вмінням читати.

Аналіз практики аудиту фінансової звітності в Україні засвідчує формальний підхід до цієї досить важливої справи, який не підвищує якості звітної інформації, а навпаки, штовхає керівництво підприємств, яке заручається позитивними висновками аудиторів на викривлення показників фінансової звітності.

Не кожен керівник чи бухгалтер у повній мірі розуміє для чого потрібен аудит на його підприємстві. Аудитори не зобов'язані вишукувати помилки та шахрайство, не мають наміру звинуватити керівництво у їх допущенні. Він має висловити думку про справедливість та достовірність фінансової звітності і в ході перевірки вказує на недоліки, усунення яких надалі надасть керівництву впевненості щодо податкової перевірки фінансової звітності.

Багато підприємств під час ведення обліку більше орієнтуються на наслідки та відповідальність за його невірне ведення, ніж на дотримання встановлених нормативів. А оскільки відповідальність за неналежне ведення бухгалтерського обліку до останнього часу обмежувалася лише адміністративним штрафом, то бухгалтери зосереджували основну увагу на правильності ведення податкових розрахунків, відповідальність за порушення яких є суттєвою, нехтуючи при цьому правильністю ведення бухгалтерського обліку.

Подібний стан не на користь розвитку аудиторської діяльності в Україні. Тому останнім часом фахівці з аудиту — науковці, практики, Аудиторська палата України, професійні організації бухгалтерів та аудиторів, піднімають питання підвищення якості аудиту фінансової звітності шляхом удосконалення методики документального оформлення аудиторських перевірок [23, 21].

Враховуючи те, що система аудиту в Україні знаходиться у процесі розвитку та вдосконалення, виникає необхідність у створенні системи контролю його якості. Сьогодні якість вітчизняного аудиту взагалі й аудиту фінансової звітності зокрема, викликає багато нарікань, тому потребують вирішення питання контролю за якістю аудиторської перевірки, що можуть здійснювати як зовнішні контролери (Аудиторська палата України, Спілка аудиторів України тощо), так і внутрішні, але системі внутрішнього контролю в аудиторських фірмах поки що не приділяють належної уваги.

На наш погляд доцільно було б керівникам аудиторських фірм здійснювати нагляд та контроль над роботою на всіх рівнях; спрямовувати роботу на забезпечення обґрунтованої впевненості у тому, що виконана робота відповідає стандартам якості; постійно проводити моніторинг адекватності й ефективності політики та процедур контролю якості. Забезпечення високої якості аудиту фінансової звітності вимагає включення до перевірки заходів з контролю її якості.

Очевидно, однією з причин погіршення якості аудиторської перевірки є шаблонне відношення аудиторів до об'єктів, що перевіряються. Кожний замовник аудиту фінансової звітності, як і інших аудиторських послуг взагалі, має свої особливості, а тому потребує індивідуального підходу до перевірки в рамках діючого законодавства. Відповідно до цього зростає ризик невиявлення і зменшується якість проведення перевірки.

Відповідно до МСА, аудиторський ризик – це функція ризику суттєвого викривлення фінансових звітів та ризику того, що аудитор не виявить таке викривлення. Ризик не виявлення не можна зменшити до нуля, тому що аудитор, як правило, не перевіряє весь клас операцій, всі залишки на рахунках або розкриття всієї інформації, а також внаслідок інших чинників. Ці чинники, як правило, можна врахувати за допомогою відповідного планування, застосування професійного скептицизму та нагляду і огляду виконаної аудиторської роботи.[10, 360]

На світовому ринку аудиту діє практика страхування професійної відповідальності аудитора. Наприклад, у Росії - це обов'язковий вид страхування, але на жаль в Україні немає на практиці страхування відповідальності аудитора, що доцільно було б запровадити.[19, 54]

Важливою проблемою є те, що більшість замовників, на жаль, не мають уявлення про весь обсяг робіт, що виконується при проведенні аудиту фінансової звітності. Тому вони не знають, що можна вимагати від аудитора, а що ні. Це призводить до конфліктних ситуацій та неякісної перевірки. На нашу думку до початку перевірки аудитору обов'язково необхідно узгодити із замовником план проведення перевірки, що сприятиме підвищенню якості аудиту фінансової звітності за рахунок визначення конкретних дій аудитора та замовника під час перевірки.

Останнім часом має місце практика переведення більшості суб'єктів господарювання на впровадження прикладних пакетів бухгалтерських програм, які не адаптовані під конкретне підприємство, що спричиняє допущення помилок при формуванні інформації у фінансовій звітності, а відтак і створює, відповідно, певні проблеми при проведенні аудиту.

Висновок. На нашу думку доцільно було б запровадити обов'язкові аудиторські перевірки всіх сільськогосподарських підприємств, що ґрунтуються на колективній власності з метою захисту майнових прав селян та інтересів власників, активізації участі їх в управлінні підприємством, посилення контролю за формуванням та розподілом прибутків та відповідальності керівників перед пайовиками і достовірністю фінансової звітності, а також залучення додаткового капіталу інвестицій на село.

Отже, на сьогодні існує багато проблем в проведенні аудиту фінансової звітності, що насамперед пов'язано з намаганням наблизити облік до міжнародних стандартів і нестабільною законодавчою базою, тому йде безперервна робота по вдосконаленню бухгалтерського обліку і звітності в Україні із застосуванням міжнародних стандартів обліку.

1. Закон України “Про аудиторську діяльність” №3125-ХІІ від 22.04.93 р. зі змінами та доповненнями.
2. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 р. № 996-ХІV із змінами і доповненнями.
3. Національні нормативи аудиту. – К.: Аудиторська Палата України, 1999. – 274с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 №87;
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 “Баланс”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 №87;
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 “Звіт про фінансові результати”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 №87;
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 №87;
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 5 “Звіт про власний капітал”, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 №87;
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 29 “Фінансова звітність за сегментами”, затверджене наказом Міністерства фінансів України 19.05.05 р., №412;
10. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 року/ Пер. з англ. мови О.В.Селезньов, О.Л.Ольховікова, О.В. Гик, Л.Й.Юрківська.-К.:ТОВ „ІАМЦ АУ „Статус””, 2006,-1152 с.
11. Аудит і аудиторська діяльність./ За ред. Л.С.Шатковської.-К: Урожай, 1996, 250 с.
12. Аудит і ревізія підприємницької діяльності. Навчальний посібник/ За ред. Ф.Бутинця. – Житомир: ПП “Рута”, 2001 р. – 416 с.
13. Білик М.Д. Організація і методика аудиту сільськогосподарських підприємств: Підручник, - К: КНЕУ, 2003, - 628 с.
14. Білуха М.Т. Курс аудиту: Підручник. – К: Вища школа, 1998, 574 с.
15. Гажієнко Л. Якість аудиту фінансової звітності та шляхи її вдосконалення.// Фінансовий ринок України. – 2004. – №12. – с.31-32.
16. давидов Г.М. Аудит: навчальний посібник.- 2-ге видання, перер. і доп. – К: Т-во “Знання” КОО, 2001 р., - 363 с.
17. Іванова Н.А. Удосконалення бухгалтерської звітності сільськогосподарських підприємств//Економіка АПК.-2006.-№6.-с.70-72
18. Крапивко М. Аудит фінансової звітності за міжнародними стандартами: „за” та „проти” // Фінансовий ринок України. – 2005. – № 8 – с. 27.
19. Лисенко Н. збираєтесь провести обов’язковий аудит фінансової звітності? Ми вам розповімо про особливості аудиторської перевірки страхової компанії.// Страхова справа.-2005 р.-№1.-с.54
20. Лишиленко О. Напрямки вдосконалення обліку та аудиту фінансових результатів// Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 6. – с. 16-23.
21. Малишев А.В. Державний аудит в Ірландії.//Фінансовий контроль.-2004 р.-№2.-с.68-72
22. Малишев А.В. Місце і роль державного аудиту в системі контролю за використанням державного майна.// Збірник матеріалів науково-практичної конференції «Контроль за використанням державного майна: сучасний стан та напрями вдосконалення»
23. Янок Д. Аудит фінансової звітності у вирішенні проблеми підвищення якості інформації про фінансові результати діяльності підприємства.// Банківська справа. – 2005. – № 1. – с. 21-30.